

Literatura un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1946. G.

13. SEPTEMBRĪ

Nr. 37 (87)

Par rakstnieku politiski idejisko audzināšanu

VK(b)P CK 14. augusta lēmums padomju rakstniekiem, mākslas un kulturas darbiniekiem visā nopietnībā un dzīlumā izvirza jautājumu par vīnu darbu un līdzīnējās darbibas kritiku vērtējumu, par atsegto politisko klūdu un trūkumu novēršanu.

Partijas Centralās Komitejas lēmums neapšaubāmi saistīts ar rakstnieku un mākslas darbinieku idejiski politisko zināšanu paplašināšanu un apgūšanu.

31. augustā Valsts dramas teatralē pārnotītās notikas plašā Rīgas rakstnieku, kulturas un mākslas darbinieku sanāksme. Tās darba kārtībā bija Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētāja b. V. Lāča ziņojums — VK(b)P CK lēmums par žurnāliem „Zvezda“ un „Leningrad“ un latvju padomju rakstniecības uzdevumi.

Savā ziņojumā b. V. Lāčis, pamatojoties uz VK(b)P CK vēsturisko lēmumu, apskatīja padomju literatūras un mākslas milzīgo audzinošo lomu, atsedza kļūdas un trūkumus latviešu rakstnieku līdzīnējos darbos un literarajos izdevumos, norādīja mūsu rakstniecības turpmāko virzīni.

Kā referatā, tā sanāksmes pieņemtajā rezolūcijā atskanēja noteikta un pamatopta prasība par rakstnieku un mākslas darbinieku idejiskā līmena celšanu, marksma un leninisma zinātnes dzīlāku un vispusīgāku apgūšanu, par bolševistiskas principa kritikas iesaknēšanu mūsu literarajos izdevumos.

Pie šo uzdevumu veikšanas rakstniekiem jāstājas nekavējoties un visā nopietnībā.

Padomju iekārtā literatūrai un mākslai ierādīta izcila loma, tās politiski mobilizējoša, uz priekšu virzošā nozīme nav nemaz pārvērtējama. Bet sevišķu svaru tā iegūst pašreizējās apstākļos, kad visa mūsu tauta iesaistījības spraigā un neatlaidīgā darbā, lai godam veiktu Stalina jaunās piegades grandios uzdevumus, lai atjaunotu un tālāk attīstītu savu saimniecību un kulturu, realizētu pakāpenisku pāreju no socialisma uz sabiedrības augstāko formu — komunismu.

Padomju sabiedrības attīstība, tās virziņās uz priekšu notiek pēc Leņina un Stalina mācības, un ja partija literatūrai un mākslai padomju valsts attīstības sekmēšanā ierādījusi tik nozīmīgu un redzamu lomu, tad tas, pirmskārt, nozīmī, ka katram literatūrām un mākslai darbiniekam pilnībā jāapgūst un jāizprot marksma un leninisma zinātnē, jāzina dialektikas likumi, jāprot orientēties sabiedriskās parādībās. Jo kā gan rakstnieks, kam biedrs Stalins devi atbildīgo dvēseles inženiera nosaukumu, spēs veikt sarežģīto laju pāraudzīnāšanas uzdevumu, ja tas sistematiski un apzinīgi nesstudēs sabiedrības attīstības liku-

mus, nesekos un neiedzīlināsies iauņājās mūsu dzīves parādībā?

Marksma un leninisma zinātnes apgūšana obligata katram rakstniekam, neatkarīgi no tā, vai viņš ir partijas biedrs vai bezparteikis.

Apgūt marksma un leninisma teoriju nenozīmē to vienkārši pārziņāt,

bet dzīli izstudiēt, ar to dzīvot un strādāt, visos apstāklos un vienmēr no tās vadīt.

Kāds ir latviešu padomju rakstnieku idejiskais līmenis? Noteikti iākonstatē, ka tas ir zems. Daudzu literatu darbos pieblaistās politiskās kļūdas, kaitīgās apolitisma tendences ieviešanās, atraušanās no šodienas dzīves un slīdēšana pagātnē, sīku individualu jūtu apdzīvošana izskaidrojama lielā mērā ar Leņina un Stalina mācības nezināšanu vai ar paviršu vispārēju pieeju tai, aprobežoties ar dažu politisku brošūru izlašīšanu, izskaidrojama ar padomju rakstnieku sabiedriskā pienākuma neizpratni.

Sai sakarā der atcerēties LK(b)P CK sekretāra b. A. Pelšes vārdus Latvijas padomju rakstnieku III plenumā 1944. gada aprīlī:

„Jautājums par marksma un leninisma teorijas nozīmi vārda mākslas laukā mūsu literatūrā dzīlās cilāts, jau sākot ar 1940. gadu. Vienu otru reizi rodas gan iespāids, ka tas to dara pieklājības dēļ valtādēl, lai iegūtu brīvībili iekļūšanai padomju rakstniecībā. Taču maz esam paviršu ietekmē uz priekšu šī jautājuma atrisināšanā. Pat visai vērīgai lasītājs nesaskatis pārāk dzīlās pēdas mūsu rakstniecībā.“

Viss tas liecina, ka marksma un leninisma zinātnē literatūrā vairums nav gandrīz nemaz vai ari tikai viegli, viegli pīeskāries.“

No tā laika pagājuši vairāk nekā divi gadi, Sarkanā Armija atbrivojusi Latviju un satiekusi uz necelšanos mūsu tautas vēsturisko ienaideņu — vācu iebrucējus. Līdz ar to mūsu priekšā nostājās jauni uzdevumi: atjauno un attīstīt sagrāta tautas saimniecību un kulturu, izskauzt no laužu apzīpas fašisma un buržua zisko nacionālistu ideoloģijas paliekas, audzināt tautu komunismu ideju garā.

Rakstnieku savienībā darbojas marksma un leninisma seminars, kurā iztirzā biedra Stalina grāmatu „Par leninisma jautājumiem“, dialektisko materialismu, dažādus aktuālus politiskus jautājumus. Seminari tomēr samērā vāji apmeklēti, kas liecina, ka rakstnieki arī līdz šim savas idejiski politiskās augšanas jautājumiem pīeskāras tikai pavirši. Rakstnieku idejiski politiskās audzināšanas jautājumiem pārāk maz uzmanības veltījusi arī Rakstnieku savienības partijas organizācija, pītekami nekontrolējot un nepārbaudot, kā rakstnieki apgūst marksma un leninismu, nesniedzot tiem šai darbā nepieciešamo palīdzību un konsultāciju.

Latvijas Padomju komponistu savienības jaunrades sanāksme

Trešdien, 4. septembrī, pēc isa varas pārtraukuma latviešu padomju komponistu saime atsāka savas kārtējās jaunrades sanāksmes, noklausoties un iztirzājot Nila Grinfelde kantati: «Karā kauta dvēselīte» (Tautas dzejnieka J. Raiņa teks). Dzejas saturā varoņu slavināšana: par savu tautu kritišie cīnītāji ir nemirstoši. Raiņa cīldēnā ideja atradusi adekvatu izpausmi Nila Grinfelde muzikā. Tā ir lielas formas kompozīcija korim, solistiem un orkestrim, rakstīta kontrpunktu polifonā stilā. Zīmīgi autogallis izteica savu prieku un gandari-

jumu, ka Komponistu savienības kollektīvais jaunrades darbs iesācies tik cīnīgi un jauki: ar dziļi nopietnu, idejiski saturīgu un vērtīgu lielas formas darbu, kas atbilst tām prasībām, ko jaunais laiks uzziekl mūsu mākslai, katram mākslas darbiniekam. Jaunā opusa iztirzāšanā aktīvi piedalījās A. Fr. Kalniņš, Jāz. Medīnš, Jēk. Medīnš, P. Smilga, A. Skulte, Jēk. Vitoliņš u.c. Pārrunas izraisīja arī dažu vispārnīcīgu audzīnu mākslas problemu, kuru atrisināšanai būs veltītas nākamās komponistu sanāksmes.

Kantate izskan gaišā heroiskā paci-

lītābā.

Atklājot pārrunas, LP komponistu

savienības priekšsēdētājs Em. Meln-

gailis izteica savu prieku un gandari-

M. Zālīte

PSRS Padomju Rakstnieku Savienības Valdes Prezidijs

Sinis dienās PSRS Padomju rakstnieku savienības Valdes Prezidijs apsprieda VK(b)P CK 14. augusta lēmumu «Par žurnāliem „Zvezda“ un „Leningrad“.

PSRS Valdes Prezidijs pieņema lēmumu par Padomju rakstnieku savienības darbu sakarā ar VK(b)P CK lēmumu «Par žurnāliem „Zvezda“ un „Leningrad“.

Padomju rakstnieku savienības Valdes Prezidijs apskatīja arī organizatoriskus jautājumus.

PSRS Prezidijs atbrīvoja b. N. S. Ti- chonovu no PSRS Valdes priekšsēdētāja pienākumiem.

Savienības darba vadišanai Prezidijs nolēma radīt Sekretariātu šādā sastāvā: Padomju rakstnieku savienības ģeneralsekretārs, četri viņa vietnieki un astoņi Sekretariāta locekļi. Par PSRS ģeneralsekretāru Prezidijs ievēlēja A. A. Fadejevu, par ģeneralsekretāra vietniekiem b. b. K. M. Simonovu, V. V. Višnevsku, N. S. Tichonovu, A. J. Korneičuku un par sekretariāta locekļiem b. b. B. L. Gorbatovu, L. N. Leonovu, I. G. Semperu (Igaunija), A. M. Upīti (Latvija), A. T. Venclova (Lietuva), S. I. Čikovani (Gruzija), Alibeku Musu (Uzbekistāna) un Jakubu Kolasu (Baltkrievija).

KONKURSS

Tautas dzejnieka J. Raiņa pieminekla projektam

Mākslas lietu pārvalde pie LSPR Ministru Padomes izsludina atklātu konkursu Tautas dzejnieka J. Raiņa pieminekla projektam.

KONKURSA NOTEIKUMI:

- Pieminekli paredzēts uzcelt Rīgā, Brīvības bulvārā un Tērbatas ielas krustojumā (uz trīsstūra veida laukuma ieprieti Tiesu namam).
- Konkursa dalībniekiem jāsniedz pieminekļa projekts skulpturas veida atrisinājumā, ar dzejnieka tēlu pilnā līdzībā.
- Piemineklim savā idejiskajā saturā jātēlo Rainis kā savas tautas genīals dzejnieks un domātājs, kā vērtīgais revolucionārs un cīnītājs pret tautas gadsimtu ienaideņiem — vācu iebrucējiem, kā cilvēces progresu un tautu draudzības pauđēs.
- Pieminekļa projektam (modelim) jābūt darinātam gipsi, attiecībai pret dabisko lielumu jābūt 1:10. Pasaikādrošām detaļām zīmējumā (tušā vai akvārījā) — 1:25.
- Projektam jāpievieno situacijas plāns, norādot pieminekļa vietu, pieejamas un apstādījumu lekārtos.
- Projektam jāpievieno paskaidrojumu raksts, kurām jāsatur:
 - pieminekļa idejas raksturojums;
 - paskaidrojumi attiecībā uz būvmateriāliem pieminekļa celšanai (paturot vērā vietējo būvmateriālu izmantošanu);
 - paskaidrojumi par nepieciešamām konstrukcijām un citiem
- Labākajiem projektu autoriem parēdetas šādas godalgas:
 - pirmā godalga 20.000 rbl.
 - otrā godalga 10.000 rbl.
 - trešās godalgas 3000 rbl.
- Negodalgotus, bet ievēribas vērtus projektus iegādāsies par 2000 rubļiem katru.
- Premijas izmaksās Mākslas lietu pārvaldei pie LSPR Ministru Padomes līdz 1947. gada 1. martam — Latviešu un krievu mākslas valsts muzejā, Valdemāra ielā, anonimā, slēgtā aplioksnē, pievienojot autora vārdu un adresi (ar moto uz aploksnēm un projekta).
- Labākajiem projektu autoriem parēdetas šādas godalgas:
 - pirmā godalga 20.000 rbl.
 - otrā godalga 10.000 rbl.
 - trešās godalgas 3000 rbl.
- Negodalgotus, bet ievēribas vērtus projektus iegādāsies par 2000 rubļiem katru.
- Premijas izmaksās Mākslas lietu pārvaldei pie LSPR Ministru Padomes līdz 1947. gada 1. martam — Latviešu un krievu mākslas valsts muzejā.
- Godalgotus, bet ievēribas vērtus projektus iegādāsies par 2000 rubļiem katru.
- Projektus izstādīs publikas apskatei Latviešu un krievu mākslas valsts muzejā.
- Esitītās projektus izstādīs publikas apskatei Latviešu un krievu mākslas valsts muzejā.
- Godalgotie un legādātie projektu pāriņēt Mākslas lietu pārvaldes ipašumā.

Mākslas lietu pārvalde aicina tēlnieku aktīvi piedalīties šai konkursā, lai Rīgā paceltos genīla dzejnieka un cīnītāja J. Raiņa cīnīgais piemineklis.

Tautas dzejnieka J. Raiņa piemīnas sarīkojumi

11. septembrī republikas galvaspilsētā notika vairāki tautas dzejnieka J. Raiņa piemīnai veltīti sarīkojumi.

Piemīnās dienā ievadot, Latvijas Padomju rakstnieku savienības valdes locekļi apmeklēja dzejnieka kapu. Isu, sirsniņu uzrunu teica Tautas rakstnieks Andrejs Upīts. Svinīgā piemīnas brižā piedalījās Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētājs b. V. Lāčis, Nopelnīem bagātās kulturas darbinieku dzejnieks J. Sudrabkalns, Rakstnieku savienības valdes sekretārs b. K. Kraulinš, Raiņa māsa Dora Stučka un daudzi citi rakstnieki, kulturas un sabiedriskie darbinieki.

Tautas dzejnieka piemīnas godināšanai atklāja piemīnas plāksnes pie Raiņa vidusskolas, Raiņa bulvārī 8, un pie nama Merķela ielā 12, kur dzejnieks dzīvoja «Dienas Lapas» laikā.

Valdis Lukss

Volgas vējš

Latviešu divīzijas gadadienai

Volgas vējš šāla nometnes priedēs, rudenīs elpā jau virmoja gaiss.

— Vai gan rudzu lauks plaiks vēl un ziedēs?

Bija daudziem šis jautājums baiss.

Skaudri šautenes pacēla viri, viņu solījums nebija garš:

— Būs no kāskrusta tirumi tiri, lai tad Berlinē beidzas šis karš!

Volgas vējš šāla nometnes priedēs. Ari latviešu ienaids bij sīvs:

— Prūšu tērauda rīkles vai biedēs!

Lidz Daugavai aizies kas dzīvs!

Un tad šķita, ka viss sācis ziedēt.

Rokas darbs tvēra steidzīgs un spējīgs.

— Karū sagrauto dzīvi ej dziedēt! —

sauca Volgas un Daugavas vējš.

Un tad sākās šie varoņi gadi. Purvi. Sniegi. Un lietus un sals. Metās ugunīs rotas un vadi. Sauca uzvarās Stašina balss.

Volgas vēji vairs nebija tuvu, gāja elpa no jūrām jau līdz —

un tad — katru padomju druvu tina varvīksnās uzvaras rīts.

PSRS PADOMJU RAKSTNIEKU SAVIENĪBAS VALDES PREZIDIJA 1946. GADA 4. SEPTEMBRA R E Z O L U C I J A

VK(b)P Centralās Komitejas š. g. 14. augusta lēmums par žurnaliem „Zvezda” un „Leningrad”, kas pilnīgi pareizi norāda uz idejisku iebrikumu Leningradas žurnalā redakciju darbā, uz lieliem trūkumiem rakstnieku organizaciju dzīvē un PRS Valdes darba sakroplojumiem praksē, ir svarīgais mūsu partijas dokuments, kas nosaka PRS Valdes un visu mūsu valsts rakstniecības organizāciju tālākā darba kaujas programu.

Absolūti pareiz CK norādījums par to, ka PRS Valde un tās priekšsēdētājs b. N. Tichonovs nav neko dārijuši, lai uzlabotu savienības žurnalā „Zvezda” un „Leningrad” darbu un ne tikai nav cīņušies pret Zoščenko, Achmatovas un viņiem līdzīgu nepadomju rakstnieku kaitīgajām ieteikmēm padomju literatūrā, bet pat veicinājuši padomju literatūrai svešu tendenču un tiku mu iekļūšanu žurnalos. Nejēdzīgo un launprātīgo Zoščenko paskivu par padomju laudim un padomju kārtību, tukšo bezidejisko, ar panikuma un pēsimisma garu pīsātināto Achmatovas dzēju sistematiskā pārādīšanās žurnalā — Rakstnieku savienības orgānu — slejās ir Rakstnieku savienības Valdes bezdarbi bas, bolševistiskās principialitātes, politiskā asuma un atbildības trūkuma rezultats.

Savienības valde, žurnalā rēdakcijas, izdevniecību vadītāji, literatūras kritiki nav izdarījuši pienācīgus secinājumus no žurnāla „Bolševik” dotās analīzes par Zoščenko rakstnieka seju, par cilvēku, kas ir svešs padomju literatūrai, kas ar nekaunīgu vienaldzību izturējās pret padomju tautas lietu pat Lielā tēvi jas kara gados.

A. Achmatovas, tipiskās buržua ziski aristokrātiskās salona poezijs pārstāvēs, kaitīgās buržua ziskās teorijas „māksla mākslai”, nejēdzīga estetisma un dekadentiskā poezijs sabrukuma padejas, radošās darbi bas būtība jau sen skaidra padomju lasītājam.

Neraugoties uz to, neraugoties uz šo nepadomju rakstnieku „radošās darbības” acīm redzamo kaitīgumu mūsu tautas un, pirmām kārtām, jaunatnes audzināšanas darbā, viņu raksti tomēr parādījās presē. Valsts izdevniecības Leningradas nodalā 1946. gadā izdeva Zoščenko nejēdzīgo stāstu grāmatu, kur bija iepriest arī stāsts „Pērtiķi piedzīvojumi”, kas pilns ar pretpadomju izlēcīniem (redaktors S. Spaskis). „Ogoņoka” bibliotekas” izdevumā Maskavā lielā tiražā iznāca Zoščenko grāmata ar to pašu stāstu (redaktors A. Surkovs).

Achmatovas dzējas iepriestas ne tikai Leningradas, bet arī Maskavas žurnalos „Znamja” un „Ogoņok”.

PRS Valdes orgāns „Literaturnaja gazeta” atrada par iepriestamu 1945. gada 24. novembrī iepriest Achmatovas interviju un viņas portretu, bet PRS Prezidijs pieplaistās Achmatovas uzstāšanās Maskavā noti kā viņas radošās darbības nepel nītas slavināšanas atmosferā.

Saprotams, ka savienības Prezidijs, necinoties ar svešām ieteikmēm žurnalos, izdevniecībās un literatūras aprindās, negativi ieteikmēja arī visu savienības idejisko dzīvi un tās organu darbību. Tieši ar to izskaidrojama panikuma, pēsimisma caur austu dzēju, nejēdzīgu lugu, tukšu un nevajadzīgu stāstu parādīšanās žurnalos „Zvezda” un „Leningrad”. Tieši tāpēc, ka PRS Valde nevelet istu vadošu un virzīšo darbu, bija iepriesta apolitiskās, bezidejiskās, no tautas dzīves atrautās B. Paster naka poezijs plaša izplatīšanās, ko reklamēja atsevišķi kritiki (A. Tarasenkovs žurnāla „Znamja”).

Cilvēki, kas atbildīgi par literatūras vadību literarās organizācijās, žurnalā un izdevniecību redakcijās, aizmirs, ka literatura ir varens padomju laužu un sevišķi jaunatnes audzināšanas līdzeklis un ka tāpēc

vienīm savā darbā jāvadās no tā, kas sastāda padomju iekārtas dzīvīguma pamatu — no tās politikas. Visa tā rezultātā radās rūpīgas politiskas klūdas.

Padomju literatūra savā ceturtāgadsimtu ilgajā attīstības gaitā devā mūsu tautai ne mazumu brīnišķīgu darbu, kas spilgti un pareizi attēlo mūsu laikmetu un tā cilvēkus. Kara gados un tiem sekojošā mierā periodā padomju literatūras labākie darbi veicināja tautas masu audzināšanu komunismu un socialistiskās Dzimtenes mīlestības garā. Tomēr blakus tādiem darbiem parādās negodīgi, bezsaturīgi un nemākslinieci skī darbi (Aleksandra Gladkova luga „Jaungada nakts”, Raitonova stāsts „Tieši pusnakts”, Nilina kino scenārijs „Lielā dzīve” — 2. serija)

VK(b)P CK 26. augusta lēmums par teatru repertuāru pilnīgi pareizi norāda uz lieliem trūkumiem dramaturģijas darbā. Apolitiskums, lielu dzīves temu pavirši un sekls traktējums, idejiskais tukšums vērōjams tādās lugās kā Vodopjanova un Lapteva „Piespīesta nolaišanās”, brāļu Turu „Ārkārtējais likums”, Pogodīna „Laiviniece”. Rachmanova un Risa „Logs mežā”. Ribaka un Savčenko „Lidmašīna nōvelo dienākti”.

Parādās idejiski un mākslinieci skī darbi, kas vājā apgaismo dzīvi un aprakstāmo vielu (V. Ivanova „Iēņemot Berlīni” — žurnālā „Novij mir”, Veledīnīcas „Saule no Austrumiem” — žurnālā „Oktjabr”), darbi ar nepareizu vēsturisku konцепciju (Sergejevs-Censkis „Brusilova pārrāvums”). Žurnāli iespiež ne mazumu darbu, kas uzrakstīti pavirši, nejēdzīgi un liecīna par autoriu neatbildīgo izturēšanos pret šo darbu saturu un formu, bet dažreiz iespiež arī literari nemākulīgus darbus, kas piesārno krievu valodu.

Dažu jaunu dzīvnieku darbos (piemēram, A. Mežirova dzējās) parādās slimīga tiksmināšanās ar ciešanām, grūtsirdība. Dzīvnieku vecākā paaudze nedod pretītību šiem moti viem. Dažu piedzīvojušu dzīvnieku darbos ieviešas graujoši pesimistisks noskanojums (P. Antokolska „Ne mūžīga vieniņa” — žurnālā „Znamja”), aizraušanās ar formalistiškiem mēģinājumiem, kas vājina dzīvnieku virzīšo nozīmi (S. Kirsanova „Aleksandrs Matrosovs” — žurnālā „Oktjabr”).

Samazinoties žurnālu redakciju prasībām pret literāro darbu auto riem, daži rakstnieki sāk atstāt novārtā savu darbu kvalitātes, savas meistarības celšanu.

Rietumu buržua ziskās kulturas dievinašanas gars, kas neatbilst padomju cilvēka stājai, kā to atzīmē VK(b)P CK lēmums, sevišķi spilgti jūtams dramaturģijā. Vienspīlītāk to apliecinā tāds kauņa pilns fakti kā dramaturģa Aleksandra Gladkova no buržua ziskā rakstnieka stāsta pārtaisīta luga, kurai it kā jaattēlo padomju laudis („Jaungada nakts”). Izdevniecība „Iskustvo” izdeva moderno angļu un amerikānu autoru mākslinieci skī vāju, nejēdzīgu viescīlienu lugu krājumu, kas saindē mūsu cilvēku apzinu ar padomju sabiedrībai kaitīgu pasaules uzskatu.

Lielā daļa atbildības par svešu ieteikmu, apolitiskuma, nejēdzīgu, idejisku un mākslinieci skī vāju darbu lelkūšanu mūsu literatūrā gulstas arī uz mūsu literatūras kritiku, kas bieži vien aizmirst krievu kritikas lielās tradīcijas. Belijska, Černiševska, Dobrolubova, Gorkija tradīcijas. Savā praktiskajā darbā kritika pilnīgi nepriekšam vādas no Lenīna un Stalīna genialajiem darbiem un norādījumiem literatūras un mākslas nozarē. Līdz šim laikam kritiki nav izdarījuši attiecīgus secinājumus no A. A. Ždanovas runas Pirmajā Vissavienības padomju rakstnieku kongresā. Daudzu kritisku rakstu teorētiskais līmenis zems, literāro darbu idejiskā virziena analīzei nepie-

vērš vajadzīgo uzmanību. Lielie rakstnieki neraksta kritiskus apskatus, līdz ar to pārkāpjot krievu literatūras cēlo tradīciju.

Padomju literatūras svarīgāko attīstības problemu nopietnu apspriešanu bieži vien aizstāj pretencīzostroksnis par nesvarīgākajiem jautājumiem, kas attālina rakstniekus no literatūrā (piemēram, Kiriluka raksti par Ukrainas literatūras vēsturi, chanu feodalā epa par Edigeju cildināšanu Tatarijā un Baškirijā). Savienotajās republikās sevišķi atpaliel kritiku teoretiskais darbs. Dažu PRS tautu rakstnieku darbos atzīmējama tendēncija aiziet no sarežītām laikmetīgām temām tālā vēsturiskā pagātnē.

Visi šie lielie trūkumi un pārrāvumi PRS Prezidijs un Valdes vadošājā darbā vispār nebūtu radušies, ja

šo darbu caurstrāvotu atbildības jūtas pret tautu un partiju par tautas masu audzināšanu komunismu garā ar dailliteratūras līdzekliem, bolševistiskā principialitāte, godīgas kritikas un paškritikas atmosfēra. Bet

PRS Prezidijs nebija tāds radoši vadoši literatūras dzīves centrs, maz un neregulari nodarbojās ar idejiskiem jaunrades jautājumiem, ne nōdrošināja rakstnieku organizāciju kritikas un paškritikas attīstību. Prezidijs darbā nebija nōdrošināts kolektīvisms, tājā netika iesaistīts plaši rakstnieku aktīvs. Prezidijs sāstāvā ne mazums tādu rakstnieku, kas neveic savus vadošo literatūras darbinieku uzdevumus.

Daži rakstnieki stāv nomajus no radikalajiem laikmeta jautājumiem, nepazīst dzīvi un tautas prasības, neprot attēlot padomju cilvēku labākās rakstura līnijas un ipašības. Tā vietā, lai rakstnieku radošo darbību virzītu literatūras tālakas attīstības interesēs, PRS Valde faktiski attālinājās no rakstnieku jaunrades vadi bas, neko nedarīja, lai celtu rakstāmo darbu idejiski mākslinieci skī līmeni, necinījās pret nejēdzīgumu un nemākslinieci skī literatūrā.

Nepieciešams radikals lūzums Padomju rakstnieku savienības idejkā dzīvē un darbā

VK(b)P CK norādīja, ka padomju literatūras, visprogresīvākās literatūras pasaulē, spēks ir tas, ka tā ir literatura, kam nav un nevar būt citu interešu kā tikai tautas un valsts intereses. Padomju literatūras uzdevums ir palidzēt valstij pareizi audzināt jaunatni, atsaukties tās prasībām, izaudzināt jauno paaudzi mundru — tādu, kas tie savai lietai, nebūstās šķēršļu, ir gatava pārvaret kuru katru kavēkli.

Tāpēc katru bezidejiskuma, apolitiskuma, principa „māksla mākslai” sludināšanu VK(b)P CK nosoda kā svešu padomju literatūrā, kā kaitīgu padomju tautas un valsts interešem. Tādai sludināšanai nedrīkst būt vietas mūsu žurnalos, grāmatās un literatūras institūtu dzīvē.

Rakstnieku savienības Prezidijs uzskata par nepieciešamu savas turpmākās darbības pamatos līkt VK(b)P CK norādījumus, kas izteikti lēmā par žurnāliem „Zvezda” un „Leningrad”, un noteikti pārveidot idejiski mākslinieci skī vadības metodes. Cīņa pret svešām ieteikmēm literatūrā, pret katru bezidejiskuma un apolitiskuma izpausmi, padomju rakstnieku kā uzticīga un jūtīga tautas un padomju valsts interešu izteicēja, kā partijas palīga tautas komunistiskai audzināšanai, veidošana — visam tam jākļūst par Rakstnieku savienības darba galveno saturu.

Padomju rakstnieku savienības Prezidijs uzskata par savu svarīgāko uzdevumu pievērst tikai labākās rakstnieku uzmanību laikmetīgām temām, mūsu tautas varonīgā darbībām par socialistiskās saimniecības atjaunošanu un attīstību, atspoguļojot padomju cilvēku labākās sūses un ipašības, ko tas parādīja Lie

lajā tēviņas karā un kā tas tagad ar jaunu spēku parāda tagadējā celtniecības darbā, lai stiprinātu mūsu socialistiskās Dzimtenes varenibū.

Rakstnieku vidū sistematiski ja propagañādē partijas politika iekšējās un starptautiskās dzives pamatātājumos, rakstnieki plāsi jāinformē par partijas un valdības lēmu miem.

Viss šis darbs jāpēsētina ar aktīvās, uzbrūkošās komunisma ideolo gijas kaujiniecisko garu.

Nosodot darbus, kuros izpaužas tās vai citas buržua ziskās Rietumus dievinošās parādības, kas tik neraksturīgas padomju laužu stājai, rakstniekiem, ar Lepina un Stalīna mācību apbrunotiem, jāatmasko kapitalistiskās ielenkums, jācnīs pret tā sagādējošo ieteikmi, jāzskaidro modernā imperialisma veids, kas slēp sevi jaunu asīnainu karu draudus.

Rakstnieku savienības Prezidijs uzskata par nepieciešamu, lai visas rakstnieku organizācijas, žurnali un izdevniecības paaugstinātu prasības par mākslas darbu kvalitatīti, nelaujot parādīties kļaujās paviršiem, bezjēdzīgiem sacerējumiem, kas liecīna par nenopietnu, sasteigtu darbu, kas piesārno mūsu literatūras valodu.

Si noteiktā pagrieziena realizēšana visā Padomju rakstnieku savienības darbā pilnīgi iespējama, pamatojoties tikai uz taisnīgas principālās kritikas un paškritikas izvēršanu starp rakstniekiem.

Kā tuvākos praktiskos noteikumus Prezidijs uzskata par nepieciešamu:

1. Atbrīvot biedru N. S. Tichonovu no Padomju rakstnieku savienības Valdes priekšsēdētāja pienākumiem.

2. Sasaukt oktobrī PRS Valdes plenumu, lai apspriest Rakstnieku savienības darba pārkārtošanu sašanā ar VK(b)P CK norādījumiem.

3. Ieteikt PRS republikanisko savienību valdēm un apgabalu nodalām sasaukt septembra sākumā rakstnieku sanāksmes CK lēmumā apspriestā. Komandēt uz lielākām organizācijām PRS valdes locekļus, lai praktiski palidzētu CK norādījumu izpildīšanai. Šai pašā periodā sasaukt visu Maskavas rakstnieku sanāksmi.

4. Tuvākajā laikā apspriest žurnālu „Oktjabr”, „Znamja”, „Novij mir” redakciju, „Literaturnaja gazeta” redakcijas un izdevniecības „Sovetskijs pisatel” ziņojumus CK lēmuma praktiskās realizācijas griezenā. Palidzēt žurnālam „Zvezda” un PRS Leningradas nodalai visdrīzākā laikā radikali pārkātoties, pamatojoties uz CK norādījumiem.

5. Radikali pārkātot visu PRS darba sistēmu jaunu literatūras kārtu sagatavošanai. Palidzēt darbā Literatūras institutam, radot tāni labvēlīgus dzīves un darba apstākļus un nōdrošinot institūta darbībai PRS Valdes Prezidijs sistematisku ie tēkmi.

6. PRS Valdes Prezidijs izstrādāt vānemienus un iztīrīt jautājumu par kritiku kadru teoretiķu ziņāšanu un politiskā rūdījuma pārēšanu, par šo kadru nōdrošināšanu ar pienācīgiem darba apstākļiem.

7. Izslēgt no Padomju rakstnieku savienības M. M. Zoščenko un A. A. Achmatovu kā ar savu radošo darbu neatbilstošus PRS statutu 2. para grafa prasībām, kas nōsaka, ka par Padomju rakstnieku savienības biedriem var būt rakstnieki, „kas stāv uz padomju varas platformas un piedālās socialistiskā celtniecībā.”

PRS Prezidijs uzaicināti visus rakstniekus cītīgi apvienoties ap VK(b)P CK uzlikto uzdevumu veikšanu un apliecināt Partijas Centralajai Komitejai un biedram Stalīham, ka rakstnieku organizācijas novērsis atklātos trūkumus un bolsevistiski izpildīs VK(b)P CK lēmumu.

LATVIEŠU PADOMJU RAKSTNIEKU SANĀKSME

No Jāņa Šūmaņa runas

VK(b)P Centralās Komitejas lēmums par Lepingradas žurnālēm "Zvezda" un "Leningrad", kaut tājā arī nav minēts latviešu padomju rakstniecības vārds, pilnā mērā attiecīnams arī uz mums. Ari mums ir tās pašas klūdas. Mūsu līdzīnējās literatūras trūkums ir tas, ka tā nav parādījusi tautas ciņu pret vecās iekārtas paliekām, nav devusi pretpēku tās ideoloģijai, nav parādījusi jaunās socialistiskās dzives uzplaukumu, nav atļojuši mūsu draugus un mūsu ienaidniekus pareizi apgāsmojumā, lai tādā kārtā audzinātu mūsu jaunatni komunisma garā, paliņķētu realizēt dzīvē komunistiskās patīkās politiku.

Ar kādām tiesībām var saukties par padomju rakstnieku tāds cilvēks, kurš lauku budzi, šo nīko socializmu un padomju iekārtas ienaidnieku, noteikājā darba laukā labdarī, kā to dāra Valsts Grēviņš savā jutinājumā "Ostlandes stāsti, ko viņš lesniedzis Valsts izdevniecībai. Kādā no šiem stāstiem noteikots lauku budzis, kas, bēgot no Sarkanās Armijas, visu savu manu izdāvā saviem agrākajiem kalpjiem. Patiesīgi dzīve rāda, ka nav tāda budža, kas būtu tīk labvēlīgs pret savu strādnieku. So savu rupjo klūdu autors nav izlabojis arī tad, kad stāstu kārjums bija nodots viņam atpakaļ pārstrādāšanai.

Klūdas ir kritizējamas. Bet par šo kritiku nedrīkst apvainoties. Boļševistiskā kritika nav visi tādi, lai kādu apvainotu vai pazeinotu, kaut arī tā ir asa. Bet asa tā ir tādi, lai nokritīzētais labāk varētu saskaitīt savas klūdas, izlabetu tās un dotu tautai mākslinieki un idejiski pilnvertīgu darbus.

Lielā daļa vairas par radušos ne norādošos stāvokļi latviešu padomju literatūrā guļas arī uz Raksinieku savienību partijas organizāciju, kas līdz šim loti vīgli organīzējusi rakstniecības kārnu ideologiskās audzināšanas darbu.

No Arvīda Grigula runas

S. g. 14. augusta VK(b)P CK lēmums par žurnālēm "Zvezda" un "Leningrad" ir vēsturisks dokuments, kas noslēpina padomju literatūras spēku. Savā nozīmībā tās līdzīnās tādiem vēsturiskiem dokumentiem kā VK(b)P CK 1925. g. 18. jūlija rezolūcija "Par partijas politiku attiecībā uz dailliteratūru" un 1932. g. 23. aprīla VK(b)P CK lēmumu "Par literāri māksliniecisko organizāciju pārveidošanu". Tādēļ latviešu padomju literatūra S. g. 31. augusta rakstnieku, kulturas un mākslas darbinieku saņems arī tūnolastī b. Viļa Lāča referatu un pieņemto rezolūciju, ir ārkārtīgi svarīga. Tā atkāja mūsu klūdas, un nav saubū, ka tā izvērtīties par radikalā pagriezējumi latviešu padomju literatūrā. To apsveic kātrs, kam rūp mūsu tautas un mūsu kulturas nākotne.

Iz pastāvu tikai nepilni divi gadi, kopš vārīgā Sarkanā Armija atbrīvoja Latviju no vēcu okupacijas jūga, bet ir veikts jau milzīgs padomju dzīves atjaunošanas un cēlētības darbs. Šis darbs pārveido cilvēku psicholoģiju, prasa darba vārību, pašaizlēdzbu un noslēpina padomju patriotismu. Cītīm vārdīm — izraisīs bezgala daudz jaunu, cīlēnu jūtu, kas tautu padara morāls stipru. Mēs zinām, ka padomju literatūras pamatozdevumus ir pareizi attīlot padomju dzīvi. Tur slēpjās arī vīnas mobilizējošais spēks. Ja tās ir tā, vaid padomju cilvēkām nav tiesības prasīt, lai vīna sajūtas, lai vīna jaunā dzīvā domā, atspogulotus ar literatūru, lai tā ierunatos emocionālā tēlu valodā. Ir dabisķi, ka tauta grīb redzēt savu stāpuru mākslas tēlos, lai nā tā māfētos jaunatnei un nākamām paaudzēm.

Strādājot ar Maksima Gorkija dramaturģiju, man bija jāsāduras ar vārīdiem, kas aktuāli arī šodien:

Mēs dzīvojam zemē, kur strādnieku skira uzstādījusi sev grūti un skāstu mērķi: izmīnīt vīsus apstākļus, kas

izķēmo cilvēkus jau no bērnības. Mēs cīnāmies par cilvēku istu brīvībi, kas būs iespējama tikai tad, kad paziūdis visi skādības, rījības, nāda lēmesi. Un mēs stingri zinām, ka šos lēmesus var izmīnīt un izmīnīt. Padominozīme Padomju Savienības socialista politisku un kultūrādarbību neizpārtraus vīns cīnītā pret cilvēku, bet gan cīnītā par cilvēka atsvabindīšanu no visām tām zemiskajām ipāšībām, parādījumam un aizspriedumiem, ar ko to sāinējusi un sāinēd izvīrtušā, psichiski nevēselīgā būrzuazija. Mēs cīnāmies pret skābūju zoologisko idealismu, lai radītu apstākļus spīglu personību brīvai attīstībai, lai sagādātu visiem jaunību pilnīgu jaunrades brīvību visās nozarejās.

So konstatējumu par padomju mākslas un politikas uzdevumiem Maksims Gorkijs, rakstīja pirms daudzēm gadiem. Un tomēr, pārverējot šo mākslu darbu, mūsu literatūrai jāiņaucas uz šo Gorkijs teizi. Ari šodien mūsu uzdevums ir tas pats Gorkijs tiksētās uzdevums — nobidit pie malas visus tos, kuriem ir vīns cilvēces attīstību, cīnīties pret skābūju zoologisko idealismu. Jakonstatē, ka mūsu literatūra sāvā līdzīnējā darbā bieži vien devusi mēslus šim slīpīsotības zoologiskajām idealismam. Elīna Zālīte šodien grib reabilitēt. Rīgas rakstnieku un kultūrādarbnieku saņāksmes rezolūcija tiksētā vīnas literārās darbības novērtējumu. Mā, liektas, ja vienreiz ir konstatētas klūdas — tās jāiztīst. Mēs nerūnājam paf autorānodomiem, mēs runājam par rezultātu. Māksla ir ideoloģija. Mēs izejam no tā, ka runā Šīs mākslas darbs.

Viens no līdzekļiem šo klūdu izlaborītā ir apgūt mārkismā lenīnismā teoriju, lai varētu orientēties dzīvē, radīt darbus, kas pareizi atspogulo faktus, tādātār, kad arī darbs būs pareizs. Padomju literatūra nevar runāt par izmīnītām gadījumiem, kā to darījusi Elīna Zālīte šodien grib reabilitēt. Rīgas rakstnieku un kultūrādarbnieku saņāksmes rezolūcija tiksētā vīnas literārās darbības novērtējumu. Mā, liektas, ja vienreiz ir konstatētas klūdas — tās jāiztīst. Mēs nerūnājam paf autorānodomiem, mēs runājam par rezultātu. Māksla ir ideoloģija. Mēs izejam no tā, ka runā Šīs mākslas darbs.

Viens no līdzekļiem šo klūdu izlaborītā ir apgūt mārkismā lenīnismā teoriju, lai varētu orientēties dzīvē, radīt darbus, kas pareizi atspogulo faktus, tādātār, kad arī darbs būs pareizs. Padomju literatūra nevar runāt par izmīnītām gadījumiem, kā to darījusi Elīna Zālīte šodien grib reabilitēt. Rīgas rakstnieku un kultūrādarbnieku saņāksmes rezolūcija tiksētā vīnas literārās darbības novērtējumu. Mā, liektas, ja vienreiz ir konstatētas klūdas — tās jāiztīst. Mēs nerūnājam paf autorānodomiem, mēs runājam par rezultātu. Māksla ir ideoloģija. Mēs izejam no tā, ka runā Šīs mākslas darbs.

Māksla ir kultūras darbinieku saņāmējās rezolūcijā, ir partijas un valdības norādījumi. Mums ir ne tikai jaunāko par latviešu padomju rakstniecības galavības pārbaudi. Mēs pārī reizi piedzīvojam šādu lielu nīkumumā, kas noskaidro mūsu rakstniecības dzīvības problēmas un to, kas varētu notikt, ja mēs laikā nebūtu brīdināti un sagatavoti, lai tās novērstu. Norādījumi, kas izteiki VK(b)P CK lēmumā par Lepingradas žurnāliem, kā arī Hīgas rakst-

No Jāņa Niedres runas

VK(b)P CK 14. augusta lēmums par Lepingradas žurnāliem un Latvijas Padomju rakstnieku un kultūrādarbnieku 31. augusta rezolūciju, ir ne tikai vēsturisks notikums, tie ir jauzījko par latviešu padomju rakstniecības galavības pārbaudi. Mēs pārī reizi piedzīvojam šādu lielu nīkumumā, kas noskaidro mūsu rakstniecības dzīvības problēmas un to, kas varētu notikt, ja mēs laikā nebūtu brīdināti un sagatavoti, lai tās novērstu. Norādījumi, kas izteiki VK(b)P CK lēmumā par Lepingradas žurnāliem, kā arī Hīgas rakst-

nieku un kultūras darbinieku saņāmējās rezolūcijā, ir partijas un valdības norādījumi. Mums ir ne tikai jaunāko par latviešu padomju rakstniecības galavības pārbaudi. Mēs pārī reizi piedzīvojam šādu lielu nīkumumā, kas noskaidro mūsu rakstniecības dzīvības problēmas un to, kas varētu notikt, ja mēs laikā nebūtu brīdināti un sagatavoti, lai tās novērstu. Norādījumi, kas izteiki VK(b)P CK lēmumā par Lepingradas žurnāliem, kā arī Hīgas rakst-

nieku un kultūras darbinieku saņāmējās rezolūcijā, ir partijas un valdības norādījumi. Mums ir ne tikai jaunāko par latviešu padomju rakstniecības galavības pārbaudi. Mēs pārī reizi piedzīvojam šādu lielu nīkumumā, kas noskaidro mūsu rakstniecības dzīvības problēmas un to, kas varētu notikt, ja mēs laikā nebūtu brīdināti un sagatavoti, lai tās novērstu. Norādījumi, kas izteiki VK(b)P CK lēmumā par Lepingradas žurnāliem, kā arī Hīgas rakst-

No Ignata Muižnieka runas

Mūsu līriķi, tāpat arī prozā, ir izcilī piemēri, no kā varēti mācīties, kādai jābūt labai padomju dzejai, stāstam, lugai. Mums ir stipra, veselīga padomju literatūra. Par nozīmīšanu, daudzi no tiem rakstniekiem, kuru klūdas aisegtas Rīgas rakstnieku un kultūrādarbnieku rezolūcijā, ir partijas un valdības norādījumi. Mums ir ne tikai jaunāko par latviešu padomju rakstniecības galavības pārbaudi. Mēs pārī reizi piedzīvojam šādu lielu nīkumumā, kas noskaidro mūsu rakstniecības dzīvības problēmas un to, kas varētu notikt, ja mēs laikā nebūtu brīdināti un sagatavoti, lai tās novērstu. Norādījumi, kas izteiki VK(b)P CK lēmumā par Lepingradas žurnāliem, kā arī Hīgas rakst-

Rudzītis un citi dzejnieki. Šo dzejnieku darbos ievērojoties sekundārā estetikas dīvīnāšana, kas nav māksla. Protams, mīlestības romantiķēšanai ir dzīja audzīnāša nozīme, no tās nav jāiņaujās, tātākā jājārāda cītā apgaismojumā. Pieņemā, kāpēc dzejnieks, apdziedot mīlestību, nevar pārādot sievietes stāvokli padomju sabiedrībā, bet mūsu dzejnieki uz sievieti skatās tākai kā uz milas bāudas objektu, kas bija raksturīga vecījai sa biedriskajai iekārtai.

Kultivējot sīkas individualizas estetiku, izjūtas mākslas darbā rakstot to, tākai mākslas dēļ, patiesības rakstniecības mazīna arī šī darba tīri mākslinieču vērtību, jo nevar būt liela mākslas darba. Kārs lai tālāk vīlas iedelas idejas.

Alspēkojot Maksimova uzskatu, ka Tēvījas karā priekšvakārā padomju tauta nebija psychologiski sagatavota

kārām, b. Muižnieks atzīmē, ka tas ir nepareizs spriedums. Padomju tauta bija psychologiski sagatavota un šai darbā ir lieli nopelnī padomju literatūrai. Ari tagad literatūrai jāpilda tas pats svarīgais uzdevums — jāpalīdzēt partijai un valdībai psychologiski sagatavot tautu būt gatavai stāties pret kārām jauna karā draudām. Jāpalīdzēt tautai vīnas ielājā cītības darbā. Literatūra nedrīkst izbiedēt tā darbu, ar ko plīna mūsu sodienas dzīve. Lielā cītības darba rīms nedrīkst traucēt mūsu radīšo darbu, gluži otrādi — mūsu jaunākais sājītām, jāapbruno tauta cīlēnām jūtām, kas vīnai pālīdzētu veikt lielu jaunītēs darbu. Kārs lai tālāk vīlas iedelas idejas. Tātākā jaunā luga — Kā Garpeiters vārās padara možāku padomju elīvēta garu, dāra slīprākus vīna muskulūs, palīdz izpildīt cītīto Stalina pieciegās.

Rudzītis un citi dzejnieki. Šo dzejnieku darbos ievērojoties sekundārā estetikas dīvīnāšana, kas nav māksla. Protams, mīlestības romantiķēšanai ir dzīja audzīnāša nozīme, no tās nav jāiņaujās, tātākā jājārāda cītā apgaismojumā. Pieņemā, kāpēc dzejnieks, apdziedot mīlestību, nevar pārādot sievietes stāvokli padomju sabiedrībā, bet mūsu dzejnieki uz sievieti skatās tākai kā uz milas bāudas objektu, kas bija raksturīga vecījai sa biedriskajai iekārtai.

Kultivējot sīkas individualizas estetiku, izjūtas mākslas darbā rakstot to, tātākā jājārāda cītā apgaismojumā. Pieņemā, kāpēc dzejnieks, apdziedot mīlestību, nevar pārādot sievietes stāvokli padomju sabiedrībā, bet mūsu dzejnieki uz sievieti skatās tākai kā uz milas bāudas objektu, kas bija raksturīga vecījai sa biedriskajai iekārtai.

Kultivējot sīkas individualizas estetiku, izjūtas mākslas darbā rakstot to, tātākā jājārāda cītā apgaismojumā. Pieņemā, kāpēc dzejnieks, apdziedot mīlestību, nevar pārādot sievietes stāvokli padomju sabiedrībā, bet mūsu dzejnieki uz sievieti skatās tākai kā uz milas bāudas objektu, kas bija raksturīga vecījai sa biedriskajai iekārtai.

Kultivējot sīkas individualizas estetiku, izjūtas mākslas darbā rakstot to, tātākā jājārāda cītā apgaismojumā. Pieņemā, kāpēc dzejnieks, apdziedot mīlestību, nevar pārādot sievietes stāvokli padomju sabiedrībā, bet mūsu dzejnieki uz sievieti skatās tākai kā uz milas bāudas objektu, kas bija raksturīga vecījai sa biedriskajai iekārtai.

Kultivējot sīkas individualizas estetiku, izjūtas mākslas darbā rakstot to, tātākā jājārāda cītā apgaismojumā. Pieņemā, kāpēc dzejnieks, apdziedot mīlestību, nevar pārādot sievietes stāvokli padomju sabiedrībā, bet mūsu dzejnieki uz sievieti skatās tākai kā uz milas bāudas objektu, kas bija raksturīga vecījai sa biedriskajai iekārtai.

Kultivējot sīkas individualizas estetiku, izjūtas mākslas darbā rakstot to, tātākā jājārāda cītā apgaismojumā. Pieņemā, kāpēc dzejnieks, apdziedot mīlestību, nevar pārādot sievietes stāvokli padomju sabiedrībā, bet mūsu dzejnieki uz sievieti skatās tākai kā uz milas bāudas objektu, kas bija raksturīga vecījai sa biedriskajai iekārtai.

Kultivējot sīkas individualizas estetiku, izjūtas mākslas darbā rakstot to, tātākā jājārāda cītā apgaismojumā. Pieņemā, kāpēc dzejnieks, apdziedot mīlestību, nevar pārādot sievietes stāvokli padomju sabiedrībā, bet mūsu dzejnieki uz sievieti skatās tākai kā uz milas bāudas objektu, kas bija raksturīga vecījai sa biedriskajai iekārtai.

Kultivējot sīkas individualizas estetiku, izjūtas mākslas darbā rakstot to, tātākā jājārāda cītā apgaismojumā. Pieņemā, kāpēc dzejnieks, apdziedot mīlestību, nevar pārādot sievietes stāvokli padomju sabiedrībā, bet mūsu dzejnieki uz sievieti skatās tākai kā uz milas bāudas objektu, kas bija raksturīga vecījai sa biedriskajai iekārtai.

Kultivējot sīkas individualizas estetiku, izjūtas mākslas darbā rakstot to, tātākā jājārāda cītā apgaismojumā. Pieņemā, kāpēc dzejnieks, apdziedot mīlestību, nevar pārādot sievietes stāvokli padomju sabiedrībā, bet mūsu dzejnieki uz sievieti skatās tākai kā uz milas bāudas objektu, kas bija raksturīga vecījai sa biedriskajai iekārtai.

Kultivējot sī

Pēteris Sils

Dziesma par pelēko akmeni

Druvā, rudzu veldrē,
Pelēks akmens snauž.
Gan to lietus deldē,
Gan to kērpji grauz.

— Rit uz tava skausta
Sārtu kuršu es.
Jutīši, kā šausta
Liesmas, dzirksteles.

Dūmi augstu celsies,
Dobji dunes gaisis,
Un tu pušu šķēsies,
Akmens pelēkais.

Neskundini sevi —
Nebūs tas tavs gals,
Aizvedīšu tevi,
Skan kur darba balss.

Likšu tevi lietā,
Jaunā amatā.
Celsu goda vietā —
Mājas pamatā.

Būs tev cita stāja —
Nejutīties lieks.
Droši stāvēs māja,
Tev un man būs prieks.

Valsts izdevniecības Jaunatnes apgāds pasācis izdot grāmatu seriju «Mazajiem lasītājiem». Drizumā iznāks četras pirmās grāmatas.

Halturai nedrīkst būt vietas estrades programās

«Cirks uz skatuves» — tā saucas jaunais LPSR Valsts filharmonijas estrades kolektīvs, kas savu darbību sāka ar viesizrādēm Daugavpils, Madonas un Ilūkstes aprīņkos. Daudzsoļošas reklamas, augstā ieejas maksā — 20 rubļu biljetē, kā arī Filharmonijas izkārtne, kuras pavēni uzstājās kolektīvs, lika cerēt uz augstvērtīgiem mākslinieciem prieķusēm. Periferijā, kur galvaspilsētas mākslinieki ierodas visai pareti, viss tas radīja saprotamu interesi un lauku darba lāvu atsaucību.

— Mūsu programma ir vienīga, neatdarināma, brīnišķīga un nepārspējama, — tādiem vārdiem koncertu atklājā kolektīva vadītājs un vienlaikus konfereansi — aktieris Baršajs.

Kāda tad ir šī «neatdarināmā» un «nepārspējamā» programma?

Vispirms — konferansē. Kā zināms, konferansē ir viens no grūtākajiem estrades žanriem, kas no izplūdītāja prasa augstu iekšēju kulturu, prasmī attīsti attaukties aktualām, skatītājū un klausītājū prātu vilpojošām šodienas temām. Konferansē it kā savieno vienkopus visdažādākos estrades programas numurus. Tāds ir istais konferansē uzdevums, tāda ir viņa prieķusēmu nozīme.

Nekā tamlīdzīga nebija Valsts filharmonijas estrades kolektīva «Cirks uz skatuves» konferansē Baršaja programma un mākslinieciskajā sniegumā. Nodrāži, rupji joki, pusgadsimt vecas novalkātas asprātības, kurām it kā būtu jāsmīdina klausītāji, nevienu ne-smīdina, gluži otrādi — rada tikai īgumu un nesaprāšanu. Raksturīgs šai ziņā dialogs, kas norisinās starp Baršaju un viņa partneri:

— Es savā dārzā vienlaikus iesēju spolus, kāpostus un burkānus. Atmini, kas parādījis pirmās?

— Sīpoli?
— Ne.
— Kāpsti?

— Nē.
— Burkāni.
— Nē.
— Kas tad?

— Pirms parādījās milicis un tei-ca: «Aizvāciet visu pie velna!»

Pirms daudziem gadiem šajā vārdū pa vārdam patapinātājā anekdotā mi-

liča vietā figurēja policists; tai lailkā tas bija pilnīgi attaisnojams panēmiens, turpēti tagad tas tika diskreditē padomju miliča lomu un nozīmi. Pie tam loti grūti, pat neiespējami saprast, ko gribēja panākt Baršajs, izstāstot šo anekdotu.

Pielīgti nelietojams joks par «Govi ar augstāko izglītību». Divi cilvēki lamājas, nosaucot viens otru par ēzelī, mulķi, salašu utt. Beidzot, lai apstiprinātu savu vārdu patiesību, viens saka, ka viņam mājās esot importēta govs ar augstāko izglītību un tā esot «gudrāka par tevi». Nemaz nerunājot par rupji-bām, kas mudž ūsi «anekdotā», un vis-pārējo neskaidribu, jāpiemin, ka Padomju Savienībā, kur katram cilvēkam ir tiesības izglītīties, šāda analogija ar govi ir nepamatota, nepiekļūjiga un kaitīga.

Uzbāzīga un pilnīgi neaspītīga fraze «Vasja, aizkarīju!», kas pusotras stundas laikā atkārtojas 5—6 reizes. Visumā samērā labo aktieri Latiku prieķusēmu (balansēšana uz brīvām trepēm) sabojā tas, ka viņi pārāk bieži atkārto gandrīz vai vienu un to pašu variāciju.

Visi pārējie programas numuri ne-pārdomāti, sasteigtī. Sevišķi pretīgi ie-spaidu rada ekvilibrīsta uzstāšanās — viņa tišā ākstīšanās un nejēdzīgās grimases nepatikami satrauc skatītāju.

Satīra un humors ir iedarbīgi audzināšanas līdzīgi. Ar satīru un humoru var norādīt uz dažādiem sadzives trūkumiem un izlābot tos. Turpreti, siltki plielotota, tā kļūst par nevajadzīgu, kaitīgu nīrgāšanos.

Ilūkstes un citu aprīņku ledzīvotājiem, kur viesojās minētās kolektīvs, bija pilnas tiesības gaidīt no Filharmonijas māksliniekam jaunus, interesantus, idejiski saturīgus un mākslinieciski augstvērtīgus prieķusēnumus. Jau pēc pirmajiem koncerta numuriem bija manāms, ka skatītāji jūtas pievilti, ka viņi bija cerējuši redzēt kaut ko pilnīgāku un gudrāku. Daudzsoļošā «nepār-spējamā» un «neatdarināmā» progra-ma izrādījās tukša lielība.

Estrades, kā visu citu izpildītājas mākslas veidu uzdevums audzināt padomju skatītāju apziņu un gaumi. Filharmonijai, pirms pasniegt savu pro-

gramu skatītājiem, vajadzēja atcerēties šo apstākli, rūpīgāk izvēlēties un sagatov priekšnesumus.

Republikas presē ne vienreiz vien cilāta prasība radikali uzlabot estrades priekšnesumu kvalitati, lai tā izvērstos par istu darba lāvu un jaunatnes audzinātāju. Kā redzams, Filharmonijas vadība no visa tā nav izdarījusi atliecīgas secinājumus. Filharmonijas estrades kolektīvu repertuara un mākslinieciskā izpildījuma līmenis joprojām zems.

Pieminot, ka šādi «neatdarināmā koncerti» nav gadījums, kā arī citu republikas aprīņku darba laudiņi «aplaimoti» līdzīgiem «mākslinieciskiem» prieķusēnumiem, atliek secināt, ka Filharmonijas vadība ir tādos uzskatos, it kā lauku darba lāudīm nebūtu ne mākslinieciskās gaumes, ne izjūtas, ka viņiem var rādīt visu, kas pagādās pa rokai, rīkojoties saskārā ar principu: dodu otram, kas pašam nepatīk.

VK(b)P CK 26. augusta lēmums «Par dramatisko teatru repertuaru un par līdzekļiem tā uzlabošanai» pilnā mērā attiecinām arī uz estrades mākslinieciskā kolektīvu repertuaru. Mākslas lie-tu pārvaldei un it īpaši Valsts filharmonijai kā galvenajai organizacijai, kas apvieno sevi republikas mākslinieciskos spēkus, organizē un vada estrades mākslu republikā, ar vislielāko nopietnību un atbilstības sāgūtā jāpārskata savu koncertu grupu repertuars, noteikti jāuzlabo prieķusēmu mākslinieciskā kvalitate, lai mūsu darba laudiņi, neatkarīgi no tā, vai viņi dzivo Rīgā vai periferijā, gūtu no tiem māksliniecisku baudījumu un iedvesmu darbam. Jāizmet no repertuara visi nepārīgais un nemākslinieciskais, drošāk jāuzņem un jāizlieto tas jaunais un vērtīgais, ko dienendā sniedz mums padomju īsteneibā.

Tikai tad, kad Filharmonija nopietni uzlabos savu sarīkojumu repertuaru, kad tā sāks ieveidot arī darba lāvu pie-augošā kulturas prasības — tikai tad varēs ar pilnu pārliecību sacīt, kā mūsu skatītāji dabū labu, idejiski iz-turētu un kvalitatīvi augstvērtīgu mākslas sniegumu.

A. Lopatins

Valsts izdevniecības Dailliteratūras apgādā drizumā iznāks jaunas grāmatas: Jaroslava Hašeka «Kriētnā kareivja Sveika dēkas pasaules karā» II daļa Annas Baugas tulkojumā, E. Birznieka-Upīša Kopotu rakstu I sējums un Viļa Lāča drama 3 cēlienos «Bāka uz salas».

Laikraksts «Literatura un māksla» iznāk vienreiz nedēļā. Redkoleģija: J. Loganovskis (atbildīgā redaktora v.) M. Buša, N. Grinfelds, A. Grigulis, A. Krūmiņš, A. Lapīņš, A. Sakse. Redakcijas adrese: Rigā, Kr. Barona ielā 12. Runas stundas no pl. 10—14. Numurs maksā Rbl. 1.— Abonēšanas maksa Rbl. 52.— gadā. Abonēšanas maksa Rbl. 52.— gadā. Iespējams Preses apvienība Rigā, Kirova ielā 41/43. Izdevējs VAPP! Līkrakstu un žurnalu apgādniece Rīgā, Blaumanā ielā 38/40. JT06515

RAJNA ATCERES VAKARS VENTSPILI

Ventspils strādnieku Centralais klubs 14. septembrī riko plašu Raina atceres sarīkojumu. Programā paredzēts referats par Raina dzīvi un darbiem. Dramatiskā kopa Zeitmata vadībā uzvedis ainas no Raina lugas — Indulis un Arija. Kluba koris izpildīs dziesmas ar Raina tekstiem, labākie deklamatori lasīs Raina dzējolus. Raina atceres sarīkojums būs viens no lielākajiem Ventspils strādnieku centralā klubā pasākumiem.

A. UPĀSA «RAGANAS» PIRMIZRĀDE

Ventspils strādnieku Centralā klubā dramatiskā kopa rudens sezonu ievādīja ar Tautas rakstnieku, Stalina premijas laureata Andreja Upāsa komēdijas «Raganas» pirmizrādi.

Pašreiz dramatiskās kopas kolektīvs beidz iestudēt vienīcēlienus: «Zelta laikmets» un «Nomales talants», kurus paredzēts izrādīt septembrī vidū. 29. septembrī notiks J. Raina lugas «Pūt, vējinji» pirmizrāde, kas būs lie-lākais dramatiskās kopas uzvedums. Visas lugas iestudē režisors Zeitmatis.

VIESIZRĀDES UN KONCERTI JĒKABPILIS

Jēkabpils kulturas namā vairākas viesizrādes deva Puškina vārdā no-sauktais ar Sarkanā Karoga ordeni ap-balvotais Valsts Lēningradas dramas teātris. ACP strādnieku Centralā klubā

Sīkais feletons

PĀRDOMAS,

kas, sakarā ar dažu vēsturisku importētu personu aiziešanu, noris pie kāda dramatiskā teatra ieejas

Darbojas:

Piters Vorns — veikls reportieris, kas ar pārdomām nodarbojas gal-

venā kārtā ceļā uz Nujorku.

Navaras Margarita — neveiksmīgu novelu sacerētāja, cēlusies zo-

karalistikas dzīmītā.

Kapteinis leitnants Maksimovs — personažs no Lavreneva

lugas «Par tiem, kas jūrā».

Nakts pie teatra ieejas. Nomājus uz nelīela čemodānu sēž Piters Vorns un

dungo kārtējo uzmundrinošo dziesmiņu. Negaidot pie teatra ieejas parādās teātris. ACP strādnieku Centralā klubā

Rachmanova lugu «Nemierīgais ve-

cums».

Teatra personals šīni sezōnā papildi-

nāts ar vairākiem jauniem aktieriem.

Teatra mākslinieciskais vadītājs

A. Varslavans.

ba estrades mākslinieku kolektīvs reži-sora Ulda Košķina vadībā Jēkabpili izrādīja rūpīgi sagatavotu estrades programu. Regularus kamermuzikas koncertus Jēkabpili dod Valsts filhar-monijas mākslinieki.

LABĀKĀ LAUKU KORA KONCERTI

Nesen Jēkabpils kulturas namā noti-ka republikanskajā pašdarbības skatē-Rīga ar Ceļojošo Sarkano Karogu ap-balvošā Rites un Neretes kora koncerta. Dirigenta Vasilevs vadībā koris ro-sigi turpina iestudēt jaunu repertuāru.

VALSTS LATGALES DRAMAS TEATRIS

Valsts Latgales dramas teātris šīnī sezōnā deviš izrādes daudzās vietās Latgalē, Vidzemē un Zemgalē. Sezonas pirmajā mēnesī — augustā, R. Blauma-na luga «Pazudušais dēls» izrādīta II vietā (Jēkabpili, Skrivers, Koknesē, Aglonā, Varakļānos, Barkavā, Vipē, Se-cē, Jaunīgajā, Dzelzavā un Jaungulbenē). Citas lugas augusta mēnesī rādītas 5 vietās (Sakstagalā, Rēzeknē, Maltā, Zosnā un 2 reizes Jēkabpili). Drizumā teātris sāks sagatavot Leonida Rachmanova lugu «Nemierīgais ve-

cums».

Teatra personals šīni sezōnā papildi-nāts ar vairākiem jauniem aktieriem. Teatra mākslinieciskais vadītājs A. Varslavans.

Sīkais feletons

PĀRDOMAS,

kas, sakarā ar dažu vēsturisku importētu personu aiziešanu, noris pie kāda dramatiskā teatra ieejas

Darbojas:

Piters Vorns — veikls reportieris, kas ar pārdomām nodarbojas gal-

venā kārtā ceļā uz Nujorku.

Navaras Margarita — neveiksmīgu novelu sacerētāja, cēlusies zo-

karalistikas dzīmītā.

Kapteinis leitnants Maksimovs — personažs no Lavreneva

lugas «Par tiem, kas jūrā».

Nakts pie teatra ieejas. Nomājus uz nelīela čemodānu sēž Piters Vorns un

dungo kārtējo uzmundrinošo dziesmiņu. Negaidot pie teatra ieejas parādās